

Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se
fi.ofa.sfo@regeringskansliet.se

Remissvar gällande betänkandet En effektivare organisering av mindre myndigheter – analys och förslag

Myndigheten för totalförsvarsanalys (MTFA) har fått möjlighet att lämna synpunkter på betänkandet En effektivare organisering av mindre myndigheter – analys och förslag (SOU 2025:13) (ert dnr Fi2025/00348).

MTFA konstaterar att utredningen bedömer myndighetens verksamhet som ett motiverat statligt åtagande och att utredningen inte lämnar några förslag om organisatoriska förändringar av MTFA. MTFA välkomnar dessa ställningstaganden från utredningens sida.

Som utredningen pekar på, har behovet av en självständig analys- och utvärderingskapacitet inom försvarsområdet lyfts av flera utredningar och av Försvarsberedningen, bland annat med hänvisning till en ökad ambitionsnivå och utökade ekonomiska resurser inom totalförsvaret.

MTFA är nu inne på sitt tredje verksamhetsår och har levererat ett antal rapporter inom ramen för olika regeringsuppdrag. Under 2025 har MTFA också påbörjat flera egeninitierade analyser och utvärderingar. Men myndigheten är, som utredningen konstaterar, fortfarande under uppbyggnad. MTFA noterar också att utredningen i sammanhanget nämner att det säkerhetsskydd som myndigheten bygger upp, ger bättre förutsättningar för MTFA än andra fristående analysmyndigheter att ta sig an även mycket känsliga analyser och utvärderingar av totalförsvaret och dess olika delar.

Med dessa konstateranden vill MTFA lämna ett antal synpunkter på betänkandet.

Möjliga uppgifter för MTFA (bl.a. avsnitt 4.4.2 och 5.2.2)

Utredningens uppdrag var bland annat att analysera om det finns uppgifter vid andra myndigheter som bör flyttas till analys- och utvärderingsmyndigheter.

Utredningen konstaterar i sitt betänkande att det finns uppgifter och uppdrag på andra myndigheter som är näraliggande och i viss mån överlappande i förhållande till det uppdrag som MTFA har. Utredningen skriver också att det är viktigt för regeringen att använda analys- och utvärderingsmyndigheterna så att man får ut så mycket som möjligt av dessa. Utredningen ger, som MTFA uppfattar det, uttryck för en principiell grundsyn som innebär att det är önskvärt att statsbudgetens olika utgiftsområden i sin helhet så långt möjligt täcks av fristående analys- och utvärderingsmyndigheter utan genomförandeansvar.

Mot bakgrund av att MTFA nyligen bildats, nöjer sig dock utredningen med att konstatera att det inom några år kan finnas anledning att eventuellt överväga en renodling av ansvarsfördelningen mellan MTFA och genomförandemyndigheterna avseende systemövergripande analyser. MTFA menar dock att det inte finns skäl att vänta. Även om myndigheten fortfarande är under uppbyggnad så är grunden lagd. Myndigheten har både sektorsspecifik sakkunskap och metodkompetens. Det säkerhetsskydd som byggts upp ger myndigheten förutsättningar att ta sig an även känsliga analyser och utvärderingar.

Upprustningen av det svenska totalförsvaret kan sägas vara en av de största reformerna i modern tid och mycket betydande ekonomiska resurser kommer inom de närmaste åren läggas på utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap. Regering och riksdag har varit tydliga med brådskan att nå effekt av politiska beslut och höja förmågan. Givet omvärldsutvecklingen kan de närmaste åren ses som kritiska för uppbyggnaden av totalförsvaret. MTFA menar att det därför är av vikt att regeringen så tidigt som möjligt får ut så mycket som möjligt av MTFA som är den analys- och utvärderingsmyndighet som regeringen har etablerat för totalförsvarssektorn.

MTFA skulle till exempel kunna ges i uppdrag att även följa upp, analysera och utvärdera samhällets krisberedskap. Det finns idag ingen fristående analys- och utvärderingsmyndighet som har ett sådant uttalat uppdrag att över tid följa upp samhällets krisberedskap. Det är i stor utsträckning samma aktörer som har ansvar för samhällets krisberedskap och planering samt förmågeuppbyggnad för det civila försvaret. Genom att i lämplig utsträckning följa upp, analysera och utvärdera samhällets krisberedskap, så skulle MTFA sannolikt bidra till viktiga slutsatser och lärande också med bäring på utveckling av det civila försvaret.

MTFA menar även att det kan vara lämpligt att regeringen efter större samhällskriser eller komplexa händelseförlopp, där ett flertal av de större genomförandemyndigheterna med ansvar för samhällets krisberedskap själva varit involverade, kan uppdra åt en självständig analys- och utvärderingsmyndighet med etablerad kompetens att genomföra en oberoende analys eller utvärdering.

Utredningen skriver i sitt betänkande att de fristående analys- och utvärderingsmyndigheterna i vissa fall fungerar som externa utvärderare av hur andra myndigheter (genomförandemyndigheterna) och aktörer utför sitt uppdrag. Det är ett sätt, skriver utredningen, för regeringen att få oberoende

underlag som värderar hur verksamheten genomförs. Det kan vara särskilt viktigt i sektorer med starka professioner eller där det finns myndigheter med omfattande verksamhet, skriver utredningen vidare. Det kan enligt utredningen ”minska det informationsövertag som genomförandemyndigheterna har gentemot regeringen”.

Ett exempel på möjlig utveckling – eller förtydligande – av MTFA:s uppdrag, med koppling till utredningens resonemang om oberoende analys och utvärdering, handlar om bedömning eller värdering av förmåga i totalförsvaret. Utredningen hänvisar i sitt betänkande till att en uppgift som Försvarsberedningen föreslog för en ny analys- och utvärderingsmyndighet, var att utvärdera den samlade förmågan i totalförsvaret i förhållande till de krav som ställs.

MTFA menar att de uppgifter som uttrycks i myndighetens instruktion innebär att ett uppdrag att bedöma eller värdera totalförsvarets förmåga i praktiken redan föreligger. Men med tanke på hur centralt förmågebegreppet är i just totalförsvarssammanhang så anser MTFA att det kan finnas skäl att förtydliga denna del av myndighetens uppdrag. Både för regering, riksdag och aktörerna i totalförsvaret skulle nyttan vara betydande av en oberoende, övergripande och samlad, regelbundet återkommande bedömning eller värdering av förmåga och förmågeutveckling samt eventuella brister och förbättringsbehov, enligt MTFA:s uppfattning.

MTFA vill betona att en utveckling av myndighetens uppdrag och en eventuell renodling gentemot genomförandemyndigheterna inte skulle innebära att de senare helt upphör med egen analys och utvärdering av den verksamhet de bedriver själva och tillsammans med andra.

När en självständig analys- och utvärderingsmyndighet för totalförsvaret nu har etablerats, finns möjligheter att ytterligare tillföra, renodla och peka ut ansvar för oberoende analys, utvärdering och bedömningar som tidigare saknats i sektorn. Det finns, menar MTFA, med hänsyn till den pågående satsningen på totalförsvaret och omvärldsutvecklingen, goda skäl att inte dröja med den utvecklingen.

Utveckling av MTFA:s uppdrag i linje med det som ovan har beskrivits torde kräva ytterligare resurstillskott till myndigheten. Å andra sidan bör det också kunna innebära en viss avlastning för genomförandemyndigheterna.

Behovet av en myndighet som genomför utgiftsöversyner (avsnitt 6.3.2)

Utredningen föreslår att den nya myndigheten Statskontoret bör få i uppgift att löpande genomföra utgiftsöversyner inom alla utgiftsområden. Resultaten från en utgiftsöversyn kan, enligt utredningen, användas i budgetprocessen för att ge regeringen förbättrad kontroll över de samlade utgifterna och säkerställa att medlen används i enlighet med politiska prioriteringar.

MTFA har enligt myndighetens instruktion i uppdrag att bistå regeringen med kvalificerade kunskapsunderlag när det gäller totalförsvarets inriktning samt med handlingsalternativ för effektivisering av statliga insatser och styrning.

Om Statskontoret får den föreslagna uppgiften och granskar utgiftsområde 6, så menar MTFA att det skulle riskera att leda till dubbelarbete. Eventuellt skulle skilda bedömningar också kunna bli följden, utifrån olika förutsättningar för respektive myndigheter. Flera olika bedömningar av ett utgiftsområde kan möjligen av regeringen uppfattas som en fördel. MTFA menar dock att det kan ifrågasättas om det är att nyttja statens resurser effektivt att två myndigheter i praktiken har samma uppgift. Om förslaget realiserar blir samverkan mellan Statskontoret och MTFA central, för att i största möjliga mån undvika dubbelarbete.

Behovet av en myndighet med kapacitet att utvärdera stora reformer (avsnitt 6.3.3)

Utredningen skriver i betänkandet att det finns behov av en myndighet med kapacitet att utvärdera stora reformer. I utredningen anges att den nya myndigheten Statskontoret är väl lämpad för detta. Avseende mer sektorsspecifika reformer gör utredningen bedömningen att även övriga analys- och utvärderingsmyndigheter har god kapacitet att analysera och utvärdera stora reformer inom sina ansvarsområden.

MTFA har inga övergripande synpunkter på att Statskontoret får det föreslagna uppdraget. MTFA vill dock påpeka att myndighetens fokusområde, totalförsvaret, är föremål för så stor förändring och så betydande ekonomiska satsningar, att utvecklingen i princip är att betrakta som en större reform; eller kanske rent av flera reformer. MTFA har till exempel för närvarande ett 3-årigt regeringsuppdrag att utvärdera genomförandet av den nya strukturen för civilt försvar och samhällets krisberedskap. De förändringar som strukturen innebär är i det fallet så omfattande att förändringen i sig kan uppfattas som en större reform.

Vidare är det MTFA:s bedömning att uppföljning, analys och utvärdering av totalförvarssektorn kräver bevakning över tid, upparbetad specialistkunskap och en förmåga att hantera säkerhetsskyddsklassificerad information. MTFA menar att regeringen bör ta hänsyn till detta när den överväger ansvar för utvärdering av utvecklingen av totalförsvaret, som reform betraktat.

Behovet av en myndighet för metodstöd vid analyser av offentlig sektor (avsnitt 6.3.4)

Utredningen anser att staten bör ha en utpekad samlande kraft för att samla och sprida kunskap om metoder inom analys, utvärdering och effektivisering av offentlig, främst statlig sektor, och att den nya myndigheten Statskontoret kan vara en samlande och samordnande kraft när det gäller metodstöd, och kan bygga vidare på det nätverk som redan existerar.

MTFA har inga övergripande synpunkter på att Statskontoret får en sådan roll. MTFA vill dock påpeka att myndigheten har ett befintligt uppdrag, enligt instruktion, att inom sitt verksamhetsområde utveckla analys- och utvärderingsmetoder. MTFA vill även påpeka att myndigheten redan nu ingår i en grupp av analys- och utvärderingsmyndigheter som samarbetar och utbyter *best practice* inom metodområdet.

För MTFA är det viktigt att ett eventuellt metodutvecklingsuppdrag till Statskontoret inriktas mot att stödja och inte ersätta det samarbete om metodutveckling mellan myndigheterna som redan sker. Den metodutveckling som är sektorsspecifik behöver även fortsättningsvis ske med den sektorsansvariga analys- och utvärderingsmyndigheten som motor. MTFA ser sitt metodutvecklingsuppdrag som en viktig brygga och möjlighet att lämna stöd till och bygga relationer med genomförandemyndigheterna inom totalförsvaret.

Ett område där Statskontoret inom ramen för ett metodutvecklingsuppdrag skulle kunna göra särskild nytta, enligt MTFA:s uppfattning, är utbildning och medvetandehöjning hos beställare i t.ex. Regeringskansliet och mottagare på genomförandemyndigheterna, om hur de kan bidra för att analyser och utvärderingar ska ge nytta och göra skillnad.

Resurssamverkan (avsnitt 7.3)

I utredningen föreslås bland annat att statliga myndigheter som utgångspunkt bör vara anslutna till statliga funktioner för resurssamverkan. Utredningen föreslår att statliga myndigheter som väljer att inte ansluta sig till en sådan samverkan på flera områden ska eller bör redovisa bland annat hur andra alternativ är mer effektiva i fråga om kostnader, kvalitet och säkerhet.

MTFA är i grunden positiv till resurssamverkan, särskilt för mindre myndigheter som kanske inte har egna resurser för till exempel administrativa uppgifter.

MTFA är så kallad helkund hos Statens servicecenter och använder eller överväger att använda vissa andra lösningar framtagna av andra myndigheter. MTFA bedriver emellertid en verksamhet som kräver ett högt säkerhetsskydd, med speciella krav på personal, lokaler och tekniska lösningar. MTFA bedömer att potentialen för ytterligare resurssamverkan av det skälet är begränsad för myndighetens del.

MTFA överväger självfallet noga om och när resurssamverkan kan bli aktuellt och varför det eventuellt inte är en lämplig lösning för myndigheten. MTFA menar att regeringen bör kunna förutsätta att en myndighet och dess ledning tar ansvar för detta slags överväganden.

Detta beslut har fattats av generaldirektör Jan Garton efter föredragning av analytiker Nils Sandberg. I den slutliga handläggningen utan att delta i avgörandet har verksjurist Ann-Kristin Vesterlund, avdelningschef Eva Simic, avdelningschef Joakim Sonnegård och administrativ chef Jenny Hedqvist medverkat.

Jan Garton

Nils Sandberg